

Het Kerelslied. Vragen en opdrachten voor de leerlingen.

wi der valschhe mēds mit
 n' ouer al haer dōs gheslacht
 i d'haeren dach ende nach
 er nietzē minnen vāschē enicht
 as waer v' hem des liddie d'ich
Hi inter dōs ouerem volen
 egher crūut me zonne bestem
 an d'ū wonghe zcherlich

Idas v' der eiden leiff
 ael di niet richte versien mach
 ant wie ierne minne m'averden heiff
 ten benydsu nachr ende d'ich
 iemen ne gheestli verdrach
 egher d'iet niman en sach
 u ne best v' erde niet nutschich

Hy inter t'c

Men valschē vāte ondanc
 o salr haer gheslachte zūm
 ant si mach haer m'haer beduanc
 e hope so es s'c' d'c' mit min
 r weer em crūut d'c' d'ū v' d'ū
 als al d'ūns slappen mediam
 at m'uchstū d'ū gheslachten m'uch

Hy inter dōs ouerem volen
 egher crūut me zonne bestem
 an d'ū wonghe zcherlich

Heer god t'c

Man harte die haer v' v'it v'arwen
 v'leme niet valschē minne
 een ander mach an m'it

Ereiter waf was n'v' ghedoren
 v' d'ūns herten keyserinne

Man harte t'c

E liddū v'ū haer niet verloren
 e helle d'ūre minne
 v' ant ic g'v'ū haer k'ūme
Man harte t'c

Willen van den kerels zinghen
 i d'ū van v'ader aer
Si willen de minnes zinghen
 i d'ūnglien enen langhen v'ar
I aer dedden die zūm al ontwaer
 en h' oechtū v' h'is h'v'it g'heapt
E caprac haer al uerdrapt
H aer crūten ende haer s'c' g'heapt
Wonglien v'v' h'ar ende caed
 v' at haer hi al den d'ach
H aer onne es de h'v'el so d'as
I h'eres moer den h'is mach

Kenen groten r'eghnen ant
Es ande vel s'ūm g'heuoch
D en neeme hi m' s'ūm h'v'it
Is hi wil g'v'ū ter plouch
An comt tot hem s'ūm waf de vult
S pinnende met enen v'ochē
E en s'leter omtrent haer m'ule
Ende gaer s'ūm s'uerle brochen
Wonghēle ende w'v' t'c

Ter hermale wille hi g'v'ū
H em d'v'it d'ach es een g'v'ū
D aer w'v'it al d'ūme slaen
H et s'ūm v'arvellen s'v'ue
D an gaer hi d'ūns van den w'v'ie
S t'pans es hi v'v'v'it
D an es al de werlt zūm
Tēd l'it ende poer
Wonghēle ende w'v' t'c

Met enen keuschē k'ūme
S o gaer hi d'v'it s'ūm m'liche
I comt tote m'ūn v'v'ie
I v'v'it v'v'it hi s'ūm s'v'v'ie
D an g'v'it s'v'v'ie hem vele v'v'v'ie v'v'v'ie
Is haer de kerel g'v'v'ie
S an g'v'it in haer an s'v'v'ie van den h'v'v'v'ie
D an es de p'v'v'ie g'v'v'ie
Wonghēle ende w'v' t'c

D an comt de grote conemise
E n'v' p'v'v'ie van t'v'v'v'ie v'v'v'ie

Bladzijde 25v van het *Gruuthouse-handschrift* met rechts het *Kerelslied*.

Bron:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Kerelslied#/media/Bestand:Gruuthouse_kerelslied.jpg (Publiek domein)

Vooraf

Bekijk dit schilderij van Pieter Bruegel de Oude (ca. 1567) en beantwoord de vragen. Het is getiteld *De boerendans* of *De dorpskermis*.

Illustratie: Pieter Bruegel de Oude, *De boerendans* (ca. 1567) Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/De_boerendans#/media/Bestand:Pieter_Bruegel_The_Peasant_Dance.jpg (Publiek domein)

1. In welke tijd en in welke omgeving situeer je dit tafereel?
2. Rechts komt een koppel als het ware al dansend binnen in het schilderij. De man draagt een lepel in zijn hoed en hij heeft een groot mes aan zijn broeksriem. Naar welke twee activiteiten van de man zouden die objecten kunnen verwijzen?
3. Links zien we een herbergtafereel, waarbij we de bierpotten op de tafel zien staan, samen met brood, zout en een grote klomp boter. De man met de

blauwe muts steekt zijn hand uit en slaat daarmee tegen de kaak van zijn buurman. Hoe zou dat komen?

4. Helemaal links zien we een blinde bedelaar die de hand uitsteekt om een aalmoes te vragen. Denk je dat hij die zal krijgen?

5. Daarachter zien we een vriend koppel: een man en een vrouw die mekaar innig kussen. Vind je het passend dat zoiets gebeurt in aanwezigheid van anderen?

6. Links zien we twee boerenkinderen. Het lijkt wel of oudere meisje het jongere meisje leert dansen. Daarachter zien we een doedelzakspeler, die een groot mes draagt. Vind je het normaal dat een muzikant zo'n wapen bij zich heeft?

7. Naast de doedelzakspeler zit een man met een veer op zijn hoed die hem lijkt aan te spreken en hem een kruik aanbiedt. Wat zou die man kunnen zeggen?

8. In het midden zien we op de achtergrond een nar, die een kap met belletjes draagt en ons recht aankijkt. Rechts daarvan staat een man die heel nors kijkt. Wat zou hij vinden van het hele gebeuren?

9. Links hangt aan een herberg een heel groot rood vaandel uit. Daarop zien we twee figuren: links de maagd Maria en rechts Sint-Joris met pijl en boog. Helemaal rechts hangt tegen de boom een portret van Maria met kind. Bij dergelijke voorstellingen zou men eerbiedig moeten stilstaan en een gebed lezen, maar ze worden duidelijk door de boeren botweg genegeerd. Waarop zou dit kunnen wijzen?

10. Bekijk deze video waarin het schilderij wordt besproken:

<https://www.youtube.com/watch?v=jlaUsYlaJ-E>

Welke details heb je dankzij de video nog kunnen ontdekken?

Wat is je totaalindruk van het schilderij?

Luister- en leesopdracht

Beluister nu het lied op Youtube:

https://www.youtube.com/watch?v=WwbbIB44TuE&feature=emb_logo

Maak bij het beluisteren gebruik van de onderstaande tekst en van de vertaling in hedendaags Nederlands. Geef je indrukken weer over de muzikale uitvoering. Welke instrumenten hoor je? Wat vind je van de melodie en van het ritme? Spreekt het lied je aan?

Het Kerelslied

Eerste strofe

Wi willen van den kerels zinghen!
Si sijn van quader aert.
Si willen de ruters dwinghen,
si draghen enen langhen baert.
Hare cleedren die sijn al ontnait.
Een hoedekijn up haer hoofd ghecapt,
tcaproen staet al verdrayt.
Haer cousen ende haer scoen ghelapt.

Refrein

Wronglen, wey, broot ende caes,
dat heit hi al den dach.
Daer omme es de kerel so daes:
hi hetes meer dan hijs mach.

Tweede strofe

Henen groten rucghinen cant
es arde wel sijn ghevouch.
Dien neimt hi in sijn hant,
als hi wil gaen ter plouch.
Dan comt tot hem sijn wijf, de vule,
spinnende met enen rocke,
een sleter omtrent haer mule
ende gaet sijn scuete brocken.

Refrein

Wronghele, wey, broot ende caes,
dat heit hi al den dach.
Daer omme es de kerel so daes:

hi hetes meer dan hijs mach.

Derde strofe

Ter kermesse wille hi gaen
 hem dinct datti es een grave.
 Daer wil hijt al ommeslaen
 met sinen verroesten stave.
 Dan gaet hi drincken van den wine,
 stappans es hi versmoort.
 Dan es al de werelt zine,
 stede, lant ende poort.

Refrein

Wronghele, wei, broot ende caes,
 dat heit hi al den dach.
 Daer omme es de kerel so daes:
 hi hetes meer dan hijs mach.

Vierde strofe

Met eenen zeeuschen knive,
 so gaet hi duer sijn tassche.
 Hi comt tote zinen wive,
 al vul brinct hi sine flassche.
 Dan gheift soe hem vele quader vlouke,
 als haer de kerel ghenaect.
 Dan gheift hi haer een stic van den lijfcoucke,
 dan es de pais ghemaect.

Refrein

Wrongle, wei, broot ende caes,
 dat heit hi al den dach.
 Daer omme es de kerel so daes:
 hi hetes meer dan hijs mach.

Vijfde strofe

Dan comt de grote cornemuse
 ende pijpt hem turelureleruut.
 Ai! Hoor van desen abuse!
 Dan maec si groot geluut,
 dan sprinc si alle al over hoop,
 dan waecht haer langhe baert.
 Si maken groot gheloop,
 God gheve hem quade vaert!

Refrein

Wrongle, wei, broot ende caes,
 dat heit hi al den dach.
 Daer omme es de kerel so daes:
 hi hetes meer dan hijs mach.

Zesde strofe

Wi willen de kerels doen greinsen,
 al dravende over tvelt.
 Hets al quaet dat zi peinsen,
 ic weet ze wel bestelt:
 me sal ze slepen ende hanghen
 haer baert es al te lanc.
 Si ne connens niet ontganghen,
 si ne dochten niet sonder bedwanc!

Refrein

Wrongle, wei, broot ende caes,
 dat heit hi al den dach.
 Daer omme es de kerel so daes:
 hi hetes meer dan hijs mach.

Het Kerelslied (vertaling)

Eerste strofe

Wij willen van de kerels zingen!
 Zij zijn gemeen van aard.

Zij willen de soldaten onderwerpen,
zij dragen een lange baard.
Hun kleren zijn helemaal uit de naad.
Met een hoedje op hun hoofd
staat hun kapmantel helemaal verdraaid,
hun broek en hun schoenen zijn gelapt.

Refrein

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag.
Daarom is de kerel zo dwaas,
hij eet meer dan hij op kan.

Tweede strofe

Een grote homp roggebrood
is precies wat hem bevalt.
Die neemt hij in zijn hand,
als hij gaat ploegen.
Dan komt zijn vrouw, de smeerpoes, bij hem,
spinnend met een spinrokken,
met een vod voor haar smoel,
en gaat ze 't brood in zijn schotel brokkelen.

Refrein

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag.
Daarom is de kerel zo dwaas,
hij eet meer dan hij op kan.

Derde strofe

Naar de kermis wil hij gaan,
dan voelt hij zich een echte graaf.
Daar wil hij alles omver slaan
met zijn verroeste knots.
Dan begeeft hij zich aan de wijn,
meteen is hij dronken.

Dan is de hele wereld van hem:
stad, land en gemeente.

Refrein

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag.
Daarom is de kerel zo dwaas,
hij eet meer dan hij op kan.

Vierde strofe

Met een zeemansmes
loopt hij, door zijn buidel.
Hij komt bij zijn vrouw,
zijn fles is helemaal gevuld.
Dan scheldt ze hem de huid vol,
als de kerel aan haar komt.
Maar geeft hij haar een stuk van zijn lijfkoek,
dan is de vrede meteen gesloten.

Refrein

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag.
Daarom is de kerel zo dwaas,
hij eet meer dan hij op kan.

Vijfde strofe

Dan komt de grote doedelzak
en piept hen turelureluelluut.
Ach, hoor van deze erge zaken!
Dan gaan ze luid tekeer,
dan springen ze allemaal door mekaar,
dan wapperen hun lange baarden.
Dan houden ze een grote stormloop,
God geve dat ze in hun ongeluk lopen!

Refrein

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag.
Daarom is de kerel zo dwaas,
hij eet meer dan hij op kan.

Zesde strofe

We willen de kerels laten afzien,
terwijl we draven over het slagveld.
Ze hebben alleen maar kwaad in de zin,
ik weet wat goed voor hen is:
men moet ze slepen en ophangen,
hun baarden zijn veel te lang.
Ze kunnen er niet aan ontkomen,
ze deugen niet zonder dwang.

Refrein

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag.
Daarom is de kerel zo dwaas,
hij eet meer dan hij op kan.

Na het beluisteren van het lied kun je de tekst (in vertaling) nog eens opnieuw lezen, voorleer je de vragen probeert te beantwoorden.

Vragen en opdrachten

1. Het lied bestaat uit zes strofen, telkens gevolgd door hetzelfde refrein. Geef aan elke strofe een titel, die het thema ervan kort samenvat.
2. In de eerste strofe neemt de dichter al een duidelijk standpunt in. De kerels, d.w.z. de opstandige boeren, zijn gemeen van aard. Met ander woorden: ze deugen niet. We kunnen duidelijk niet veel sympathie van de dichter voor de kerels verwachten. Het bewijs voor hun boosaardigheid wordt al meteen geleverd door hun uiterlijk: ze dragen een lange baard. In die tijd waren lange baarden niet in de mode en werden ze beschouwd als een kenmerk van slechtheid. Is dat vandaag ook het geval of dwingen mensen met lange baarden tegenwoordig juist respect af?

3. De kerels willen de soldaten onderwerpen, maar zou het niet eerder omgekeerd zijn: de soldaten zijn uitgestuurd om de kerels te onderwerpen? Zou er sprake kunnen zijn van een boerenopstand?
4. 'Ze dragen een lange baard' blijkt dus geen losse mededeling te zijn. Uit het vervolg van de eerste strofe kunnen we afleiden, dat ook andere aspecten van het uiterlijk van de kerels verachting oproepen. Wat wijst er nog allemaal op de slechtheid van de kerels?
5. Het refrein spreekt voor zich: de kerel eet te veel en bovendien alleen brood en melkproducten. Wrongel is een soort kwark of plattekaas en wei of melkwei is de vloeistof, die bij de kaasbereiding ontstaat door het stremmen van de melk na toevoeging van stremsel. De vaste bestanddelen, de wrongel, blijven over, nadat de wei is afgetapt. Van een teveel aan melkproducten dacht men vroeger dat ze gekte konden veroorzaken. Is dat hier ook van toepassing?
6. In de tweede strofe komt het eten opnieuw aan bod. We leren ook iets over de boerin, haar werk en haar uiterlijk. Een spinrokken is een stok waarop wol of vlas wordt gestoken, waarvan de draad wordt gesponnen met behulp van een spintol of een spinnenwiel. Hoe wordt ze daarbij getypeerd?
7. In de derde strofe gaat de kerel naar de kermis. Zo'n kermis was meestal gekoppeld aan het jaarlijkse feest van de kerkwijding en de jaarmarkt. Op vele plaatsen in Vlaanderen komt dit vandaag nog voor. Maar de kermissen waren in de middeleeuwen beducht voor de uitspattingen en vechtpartijen. We moeten ook weten dat wijn beschouwd werd als een herendrank. Het gewone volk werd geacht bier te drinken, want wijn drinken, daar konden ze niet tegen. Wat gebeurt er als de kerel toch wijn drinkt?
8. In de vierde strofe is de kerel op weg naar huis. Helemaal boven zijn theewater dreigt hij bij zijn vrouw 'van een koude kermis' thuis te komen. Het zeemansmes is in de eerste plaats een moordwapen. Maar een zeemansmes dat door de buidel steekt, is een beeld van de seksuele potentie en samen met de 'volle fles' (hij heeft zich vol gedronken!) is het duidelijk een toespeling op zijn zin om te vrijen. Zijn vrouw biedt eerst weerstand, maar als hij haar 'een stuk van zijn lijfkoek' geeft, biedt ze geen weerstand meer. Het woord 'lijfkoek' is natuurlijk erotisch geladen. Maar het kan ook gewoon 'peperkoek' betekenen, een lekkernij die vaak op de jaarmarkt werd gekocht. De boerin is dus gewoon te verleiden met peperkoek. Overigens is er ook voor het mes dat door de beurs steekt, een andere betekenis: het kan betekenen dat de kerel al

zijn geld verkwist heeft. Welke betekenis(sen) is (zijn) hier volgens jou van toepassing?

9. In de vijfde strofe wordt de boerendans beschreven. Het geluid van de doedelzak blaast de kerels als het ware naar buiten (turelurelure + eruit). Als bokken en kalveren springen ze in het rond bij de muziek. Het hoeft ons niet te verbazen, dat de doedelzak een instrument was, waarvan de vorm door de middeleeuwen geassocieerd werd met het mannelijk geslachtsdeel. (Zie illustratie.) Tot welke conclusie komt de dichter in deze strofe?

Illustratie: Vos met doedelzak. Marginaaltje uit Brugs getijdenboek, ca. 1425. (Bron onbekend)

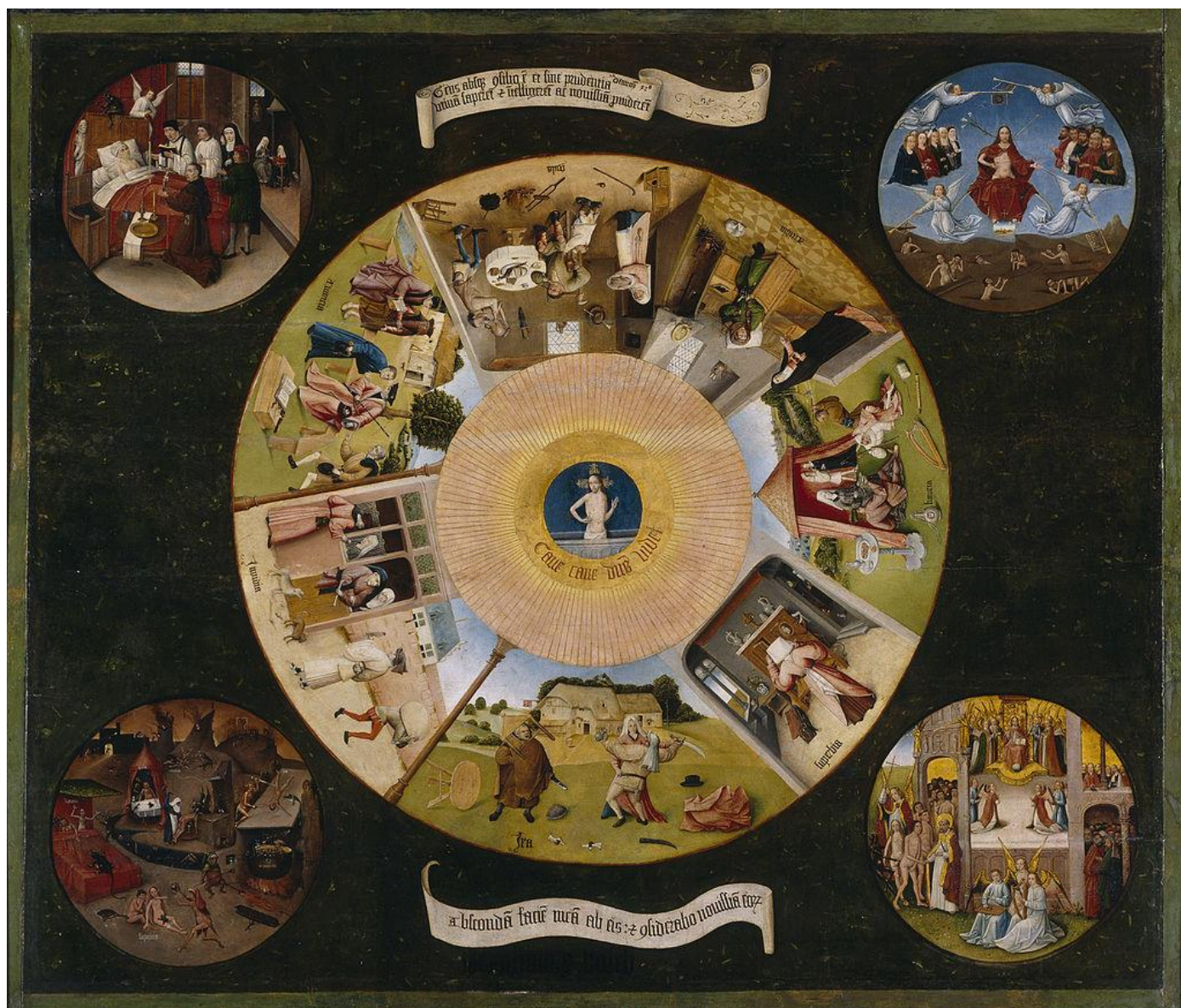
10. De zesde strofe grijpt terug naar de eerste strofe. Welke elementen verwijzen naar wat in de eerste strofe al gezegd is? Er is voor de kerels maar één oplossing mogelijk: 'slepen en ophangen'. Dat was in de middeleeuwen een straf voor misdadigers, die eerst gebonden achter een paard over de grond werden gesleept en daarna werden opgehangen aan de galg. De strofe begint met 'wij'. Moeten we daaruit noodzakelijk afleiden dat dichter zelf tot de soldaten behoort of geeft dit gewoon zijn eigen standpunt weer?

11. Het algemene oordeel van de dichter over de kerels is heel negatief: er is niets met hen aan te vangen, want op basis van vrijwilligheid deugen ze toch niet. Klinkt dit als een objectief oordeel? Zou er geen sprake kunnen zijn van wat we vandaag de dag een racistische houding zouden kunnen noemen? Beargumenteer je antwoord.

12. Volgens sommige kunsthistorici zijn middeleeuwse boerentaferelen voorstellingen van de zeven hoofdzonden. De zeven hoofdzonden, die aan de basis liggen van alle andere zonden, zijn:

1. Superbia (hoogmoed - hovaardigheid - ijdelheid): de ergste en de eerste hoofdzonde, d.w.z. dat alle andere hoofdzonden daaruit voortkomen.
2. Avaritia (hebzucht - gierigheid): het verlangen naar macht, geld, rijkdom enz.
3. Luxuria (onkuisheid - lust - wellust).
4. Invidia (nijd - jaloezie - afgunst).
5. Gula (onmatigheid - gulzigheid - vraatzucht).
6. Ira (woede - toorn - wraak - gramschap).
7. Acedia (gemakzucht - traagheid - luiheid - vadsigheid).

De meest bekende voorstelling van de zeven hoofdzonden vinden we op het schilderij van Jeroen Bosch, dat het *Tafelblad met de Zeven Hoofdzonden en de Vier Uitersten* wordt genoemd en dat zich in het Museo del Prado in Madrid bevindt.

Illustratie: *De Zeven Hoofdzonden* van de Zuid-Nederlandse schilder Jheronimus Bosch in het Museo del Prado in Madrid. Bron: (Publiek domein)

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_\(schilderij\)#/media/Bestand:Hieronymus_Bosch-The_Seven_Deadly_Sins_and_the_Four_Last_Things.JPG](https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_(schilderij)#/media/Bestand:Hieronymus_Bosch-The_Seven_Deadly_Sins_and_the_Four_Last_Things.JPG)

De zeven hoofdzonden worden hier voorgesteld als zeven kleine taferelen: Woede (Ira) als boeren, die vechten op een weide voor een herberg, afgunst of jaloesheid (Invidia) als een burenruzie in een kleine stad, hebzucht of gierigheid (Avaritia) als een corrupte rechter, die steekpenningen aanneemt, gulzigheid of vraatzucht (Gula) als een smulpartij in een herberg, luiheid (Acedia) als een man die bij het vuur zit te dutten. (De vrouw die de kamer binnenkomt en hem verwijtend een rozenkrans aanbiedt, wijst erop dat hij zijn geloof verwaarloost.), wellust of onkuisheid (Luxuria) als een decadent gezelschap in een openstaande tent en ijdelheid (Superbia) als een vrouw, die

haar nieuwe hoed bewondert in een spiegel, die vastgehouden wordt door een duiveltje met een buitenissig hoofddeksel. Elk van deze voorstellingen is voorzien van de Latijnse naam van de hoofdzonde. De banderollen die boven en onder de cirkel met de hoofdzonden te zien zijn, verwijzen naar wat er voor de zondaars gaat komen op het einde van hun leven.

Bekijk de hoofdzonden van dichtbij. Ga na of je de Latijnse benamingen kunt lezen. Meer uitleg kun je nog vinden op deze website:

<https://www.tongerlo.org/2016/06/04/de-7-hoofdzonden/>

De taferelen met de hoofdzonden zijn gerangschikt rondom de middelste cirkel van het schilderij. Die cirkel is het oog van God, dat alles ziet. In de pupil van dat oog zien we de gestorven Christus, die zich uit zijn graf opricht en de toeschouwer Zijn wonden laat zien. Rond de pupil zijn de woorden geschreven: 'Cave cave Dominus Videt' (Let op, let op, de Heer kijkt toe!). Wat God ziet, wordt weerspiegeld in de buitenste ring en dat zijn de zeven hoofdzonden als uitgewerkte taferelen, vol details en bruisend van leven. Bosch schilderde zijn hoofdzonden echter niet voor het plezier, maar als een waarschuwing voor de zondige mens. De gedachte dat God ons vanuit de hemel in de gaten houdt, werd in de middeleeuwen beschouwd als een waarschuwing tegen zondige neigingen. De voorstelling van de zeven hoofdzonden werkt als een spiegel, waarin de mens zijn eigen gedrag gereflecteerd ziet. Tegelijkertijd kan hij echter in het midden van het oog het beeld van Christus zien als redmiddel.

Bosch waarschuwt de mens ervoor, dat een aards leven vol zonden zal leiden tot een ellendig leven na de dood. Daarom worden in de vier hoeken van het schilderij de 'vier uitersten' afgebeeld, de vier uiterste consequenties waarmee de mens uiteindelijk te maken krijgt. Daarmee worden de vier laatste gebeurtenissen bedoeld, die voor de mens van belang zijn.

In de linkerbovenhoek zien we de eerste van de vier uitersten: de stervende mens op zijn doodsbed. Familie en geestelijken rondom hem proberen nog te redden wat er te redden valt, maar de duivel en een engel wachten geduldig tot de dood toeslaat.

Illustratie: de dood. Bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_\(schilderij\)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_\(death\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_(schilderij)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_(death).jpg) (Publiek domein)

Rechts boven zien we het laatste oordeel.

Illustratie: het laatste oordeel. Bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_\(schilderij\)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_\(Last_Judgment\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_(schilderij)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_(Last_Judgment).jpg) (Publiek domein)

Het uiteindelijke lot van de mens wordt in de cirkels beneden weergegeven. Links de hel met de zondaars, waarbij Bosch een passende straf heeft gevonden voor de zonden die in de centrale cirkel worden uitgebeeld. Zo zien we hoe de vraatzucht, die zich tijdens zijn leven vrolijk vol lekker voedsel stopte, in de hel voor een tafel zit met allen nog maar ongedierte. De onkuisheid wordt door afzichtelijke monsters uit haar bed geslept. Enz.

Illustratie: de hel. Bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_\(schilderij\)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_\(Hell\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_(schilderij)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_(Hell).jpg) (Publiek domein)

Rechts staat de poort van de hemel, waar Petrus, gekleed als een dorpspastoor, de gelukzalige zielen binnenlaat in het paradijs.

Illustratie: de hemel. Bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_\(schilderij\)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_\(Paradise\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeven_Hoofdzonden_(schilderij)#/media/Bestand:Jheronimus_Bosch_4_last_things_(Paradise).jpg) (Publiek domein)

13. Vergelijk het schilderij van Bruegel met de tekst van het *Kerelslied* en geef aan waar en hoe de hoofdzonden worden afgebeeld:

HOOFDZONDE	BRUEGEL	KERELSLIED
1. Superbia (hoogmoed - hovaardigheid - ijdelheid)		
2. Avaritia (hebzucht - gierigheid)		
3. Luxuria (onkuisheid - lust - wellust)		
4. Invidia (nijd - jaloezie - afgunst)		
5. Gula (onmatigheid - gulzigheid - vraatzucht)		
6. Ira (woede - toorn - gramschap)		
7. Acedia (gemakzucht - traagheid - luiheid)		

N.B. 'Ze zijn gemeen van aard', d.w.z. van afkomst, karakter en natuur (strofe 1), betekent dat de kerels de incarnatie zijn van alle of van de meeste hoofdzonden. 'Ze deugen niet zonder dwang' (strofe 6) beklemtoont nog eens dat ze vol ondeugden zitten.

14. Sommigen beschouwen de satirische boerenschilderijen van Bruegel als verheerlijkingen van het boerenleven. Maar niets is minder waar. Ze waren bedoeld als expliciete voorstellingen van laakbaar gedrag. Net zoals het *Kerelslied* hebben deze werken een negatief-waarschuwend betekenissen in de zin van: 'Wil je voor een beschaafd mens doorgaan, doe dan beslist niet zoals hier wordt getoond!'. Deze werken horen thuis in het zgn. laatmiddeleeuwse 'beschavingsoffensief' van de stedelingen. De beschrijvingen (en afbeeldingen) van boeren met hun onbeheerst gedrag doen dienst als negatieve zelfbeelden voor de stedelijke elite. In *Der leken spiegel* (De spiegel voor de leek, 1330) schreef de tijdgenoot Jan van Boendale: 'Wie zich erop toelegt om één keer per dag te eten, leidt een heilig leven. Wie zich eraan overgeeft om twee keer per dag te eten, leeft menselijk. Maar wie drie keer of meer eet op een dag, leeft als een beest!' De kerel is dus de levend geworden zonde van de vraatzucht. In dat verband vestigen we er de aandacht op, dat ook de populaire 'Luilekkerlandvoorstellingen' op dezelfde manier geïnterpreteerd moeten worden: 'Het gaat hier beslist niet om lofprijzingen van een gelukzalige staat van overvloed en zorgeloos nietsdoen, integendeel: het zijn even zovele waarschuwingen voor laakbaar gedrag. Een burger die beschaafd door het leven wil gaan en bezorgd is om zijn zielenheil, houde zich verre van vreten, zuipen en luieren.' (J. Janssens)

J. Janssens haalt in dit verband ook een uitspraak van H. Pleij aan, die zegt dat in zulke voorstellingen 'een accent geplaatst wordt op gedragvormen, die zich kenmerken door volstreekte onbeheerstheid, onmatigheid en het onvermogen om het eigen driftleven te controleren. De aanleiding om zulk gedrag rond boeren te draperen lag voor de hand. Zij waren immers schepsels die nog dicht bij de natuur leefden, zodat ze het sterkst de aardse bezetenheid bleven vertonen waarvan de stad zich zo nadrukkelijk had gedistantieerd'.

Dezelfde boodschap brengt Pieter Bruegel de Oude in het schilderij *Luilekkerland*.

Illustratie: Pieter Bruegel de Oude, *Luilekkerland* (1567).

Bron: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Luilekkerland_\(Bruegel\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Luilekkerland_(Bruegel)) (Publiek domein)

Op de voorgrond liggen een boer (met een dorsvlegel), een soldaat (met een lans) en een geestelijke of klerk (met een boek). Voor de stadselite waren dit de vertegenwoordigers van de maatschappelijke groepen, die niet op hun sympathie konden rekenen vanwege hun luiheid en vraatzucht.

Let op details zoals bv. een zwijntje, dat al aangesneden is en een mes door het vel heeft, een gebraden kip, die zich gewillig neerlegt op een bord, een cactus, die blijkt uit suikerbroden te bestaan, en een half opgelepeld eitje, dat op pootjes rondloopt. Meer informatie over het schilderij is hier te vinden:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Luilekkerland_\(Bruegel\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Luilekkerland_(Bruegel))

15. Het *Kerelslied* is wellicht ontstaan tijdens de Gentse Oorlog, vermoedelijk in of na 1382. Na hun overwinning op het Beverhoutsveld hadden de Gentenaars de Brugse elite, die de kant van graaf Lodewijk van Male had gekozen, over de kling gejaagd. Met de kerels worden daarom vermoedelijk de boeren (plattelandsbewoners) bedoeld die de zijde van de Gentenaars hadden gekozen.

Het is niet eenvoudig om actuele gebeurtenissen te vinden, die we hiermee kunnen vergelijken. Een dergelijke haat met een racistische ondertoon tegenover een bepaalde bevolkingsgroep sluimert echter ook in onze maatschappij. Op de sociale media kunnen we daar veel voorbeelden van aantreffen.

Blijkens een enquête onder jongeren wordt racisme overigens beschouwd als de belangrijkste hoofdzonde van onze huidige maatschappij. Zie:

<https://www.kuleuven.be/thomas/page/zeven-zonden/>

Hou er wel rekening mee dat racisme wettelijk verboden is en dat racistische uitspraken, ook op de sociale media, gerechtelijk vervolgd kunnen worden.

De Antiracismewet of Antidiscriminatiewet is een wet van 30 juli 1981, bedoeld voor de bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden. Daartoe behoren onder meer 'het aanzetten tot of publiciteit geven aan zijn voornemen tot discriminatie, haat of geweld jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan wegens ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming'. Zie:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Antiracismewet>

Verzamel voorbeelden van discriminatie of racisme uit je eigen omgeving en informatie over recente veroordelingen wegens discriminatie of racisme.

jan.uyttendaele@gmail.com